

# Söz manysyn tırer bolsaň..

Category: Kitapcy, Sözler, Türkmen dili

написано kitapcy | 22 январь, 2025

Söz manysyn tırer bolsaň..

«SÖZ MANYSYN TIRER BOLSAŇ»

## ■ Aýtgylar

● Kädide çigit goýmadyk – bu aýtgynyň manysy uzak gije gürründeş bolup oturylyşyk edilende suw kädisi ýaly kiçeňräk kädini gowurlan çigitden dolduryp tä çigitläp gutarylynça oturylyp aýdylan aýtgı.

● Kellede zat galmady. Bar bilenimizi orta atdyk – manysy-da bar.

● Çöpi köze degip duran – paýhassyz. Sähel zada yrsarap duran girrik gylykly adam.

● Käriz. Käriz pars dilinden geçen söz hasap edilýär. Käriz – kär hem-de riz işliklerinden ýasalan söz.

Kär-iş, riz-akdyrmak. Suwy uzak aralyga akdyrmak.

● Guba – kümüşsow gyzyly reňk.

Guba düýe – gyzyly owuşgün ýünli düýe.

Guba gaz – gyzylyja gaz. (Flamingo)

● Iýjan – gawunyň kaky bilen sokuda döwülen künjini garyp taýýarlanýan iýmit.

Doňdurma hem diýilýär.

Juwazda künji ýag alynanda içine gawun kakyny goşulup juwazyň diwaryna ýelmeşip taýýarlanýan usuly hem bar.

● Boz-mele reňk.

Boz toprak. Boz at.

● Ýoşgurt – argyşa ýa-da kerwen bilen uzak ýola gitjek atlar

üçin şekerpalaçdan taýýarlanýan iým.

Ony maýdajyk logala ýaly edip çapyp, atyň torbasyna salyp berýarler.

Aýtgý: "Boýnuny ýoşgurt çapylan ýaly kesdi".

● Gozgant – dagyň kynçylyk bilen geçilýän ýeri. Dag geçidi

– قعقع Kagkag – bu söz Gara Hysary – arapça türki sözlükde dagyň geçidine aýdylýar.

Ka'ka'-arap harpynyň Kaf we Aýn harpy bilen okalsa Ka'ka' -dar çekimde assimilleşip, Kaka – diýip aýdylypdyr.

Bu häzirki Kaka etrabyňyň toponomiki adyny emele getirendir.

Kaka etrabynda dagyň eteginde Gozgan obasy bar. Şol ýerde hem dagyň kyn geçidi bolan "Kaka" ýa-da Gozgant başlaýar.

Gozgant hem Kaka şol bir dag geçidini aňladýar.

● Änew – bu Aşgabadýň golaýyndaky etrap merkezi, posýolok. Bu adyň gelip çykyş belli bolmasa-da, onuň töweregindäki arhitektura, ýadygärliklerdir galalaryň ady baglansykly bolaýmagyny göz önünde tutup, Arhiolog, alym Kaka etrap arhiologik ýadygärlikler bolümiň ýolbaşçysy Ahmet Halmyradowyň eden derňewleriniň netijesinde, Anu Şirwan galasy bilen baglansykda, Anu-Änew -Anu bolanlygy çaklanylýar.

Nowşirwan Adyl şanyň doly ady Anu Şirwan. Bu şäher hem şonuň hormatyna dakylan Anu -Änew bolup galandyr diýen nusgasyny hödürläpdir.

● Gagşal- Ene möjek, gurt, böri.

● Könek – düýäniň boýun hamyndan eýlenip ýasalan setil(bedre). Ony düýe saganlarynda boýnuňdan asyp, şoňa sagýarlar.

Bu sözüň köki „gön" sözünden alnyp, Gönek-Könek sözlerden alnandyr.

Nakyl:

Gyşyk ýük ýola bolmaz.

Könek köze bolmaz.

Sarmak-aýal maşgalaň sypatyna göre at beripdirler.

Meselem:

Sarmaklyň ojagy otsuz bolmaz.

Sarmaklyň ojagy özüne darlyk eder.  
Bular delillik nakyl.

- Mugt buharda ýok.

Buhar-bu ot ýakylýan ojak. Otparazlaryň çokunan ojagyna buhar diýilýär.

Buhara-da köp ybadat edilýän ýer. Awestada. Indi netijäni alsak:

Ojagam odunsyz yssy bermez. Her bir zadyň zähmeti talap edýänini aňladýar.

- Sarmak

Bu öýli-işikli adama aýdylýar. Bu aýtgy birine aýyp ýüklenende aýdylýar.

Mysal:

– Utan! Özüňem sakally-sarmakly adam.

- Ýaşmak-ýaşynmak.

Yslamdan öňki otparazlar "Oda demi düşmesin" diýip agyzlaryny örtüpdirler.

Ýaşmak ýaşynmak. Bu türki kowumlarda meşhur.

- Kebiz – pagta.

- Biz, biz mata. Gysgalyp biz ady meşhur bolýar.

Biz , beýaz ak manyda sypatdan ýasalan at.

- Hepbe – maýda köpük.

Pul birligi. 1-köpük. Gara köpük.

Bihepbe – gara köpügi ýok adam.

- Aýal – Awaýyl, awaýyk sözünden.

Maşgalada el we enelik hyzmaty bolan agza.

Taýýarlan: Aşyr SALYH OGLY.

Türkmen dili